

RÅHED, STYRKE

&

Stefan Pasborg er en markant figur på den danske jazzscene og aktuell med tre fanden-i-voldske cd'er. En med Pasborg's Odessa X-tra Large, én med hans avantgarde-rock-projekt Free Moby Dick og én med Ibrahim Electric. Men hvor kommer musikken fra? Og hvor kommer det fanden-i-voldske fra? Jazz Special opsøgte ham for at få svarene.

Af Ivan Rod Foto Ditte Valente

PASSION

Vi har siddet og snakket et par timer i køkkenet i hans lejlighed på Vesterbro i København, og jeg har netop rejst mig med et "tak for nu", da mit blik falder på en gammel Elvis Presley-plade i rolen i stuen. Stolt viser han sin første vinyl-anskaftelse frem og fortæller om drengen Stefans begejstring for Presley, en begejstring som den voksne Pasborg stadig er i besiddelse af – at damme efter det passionerede smil, der breder sig fra hans mundvige til resten af ansigtet.

At Stefan Pasborg skulle have en svaghed for Elvis Presley, havde jeg ikke set komme. Til trods for, at han nævnte Elvis, da vi sad i køkkenet og talte om Stefan Pasborgs musik. Jeg havde ikke hæftet mig ved navnet Elvis Presley, men snarere ved det kringledede og formentlig almindelige, musikke orienteringsløb, drengen – som selv skulle blive en af Danmarks bedste jazz-trommeslagere – havde været igennem for at finde sit ståsted i musikken. At interessen for Elvis, var så dyb, som hans pladesamling og smil indikerede, havde jeg ikke forestået. Jeg havde bare – med tankerne rettet mod energiniveauet på hans egne plader med orkestre som Delirium, Ibrahim Electric og Pasborg's Odessa – tænkt, at heavy metal var hans passion i teenage-årene. Og ganske rigtigt...

—Jeg holder stadig meget af effektiviteten i de riffs, der er fundamentet i rock-musikken. Jeg har forsøgt at ramme den effektivitet med det riff, der indleder nummeret Black Dog på min nye plade med Pasborg's Odessa. Det sætter gang i en solo og har en god effekt. Det er stærkt og simpelt på én gang.

Indflydelsen fra Led Zeppelin, Black Sabbath og The White Stripes er let at spore i Stefan Pasborgs liv og musik.

—Jeg har altid været fascineret af de enkle men utroligt effektive rock-riffs, der kendetegner den tunge rock fra 1970'erne, og jeg har længe haft lyst til at integrere dem i min egen musik. Derfor skabte jeg blandt andet projektet Free Moby Dick med Mikko Innanen, Liudas Mockunas og Nicolai Munch-Hansen i forbindelse med mit Artist in Residence-virke på Jazzhuset i 2011, hvor jeg UDELUKKENDE fortolker numre fra rock'n'roll-historiebøgerne. At det derudover var oplagt for mig at bruge nogle af de riffs på en HELT anden måde med mit Odessa X-tra Large-band viser bare, hvor brugbare og stærke de er.

—Led Zeppelin-nummeret Black Dog – der har haft en særlig betydning for mig på det seneste – har jeg oven i købet valgt at ligge som det første nummer på begge mine nye plader – men i to meget forskellige versioner. Det er et stærkt riff, og det kan bruges i mange forskellige settings.

I den forstand blander Stefan Pasborg genrerne jazz og heavy metal, når han optræder med sit Free Moby Dick og Odessa – uanset om det er i den normale besætning eller i den udvidede X-tra Large. Besætningen på albumet Pasborg's Odessa X-tra Large Live er – foruden Pasborg selv – Jakob Munck, Jesper Levdal, Anders Banke, Peter Rosendal, Jeppe Tuxen og Niclas Knudsen. Det er blandt andet den konstellations album – eller iderne bag – jeg har opsøgt Stefan Pasborg for at høre mere om.

Vi sætter os i køkkenet med en kop stærk kaffe. Næsten alt i hans køkken – og i lejligheden som sådan – er skævt. Gulvet, væggene, dørene. Vi snakker om det skæve, og han fortæller, at uanset hvor i stuen, han lægger en bold, vil den trille

helt og finde hvile midt på en imaginær plet – midtvejs mellem entréen og køkkenet. Det er her, i hans skæve lejlighed, at mange af de skæve idéer, der er havnet på hans skæve plader er opstået.

Jeg har aldrig talt med ham før, men jeg ved, at hans far er læge og dokumentarfilm-instruktør med mere og at hans mor er tidligere balletdanser ved Den Kongelige Ballet. Jeg ved, at han er vokset op på Østerbro, og at hans Gudfar er jazztrommeslageren Alex Riel. At han har udgivet et hav af plader, at han er en højt respekteret trommeslager, og at han er en skævt personlighed på den danske jazzscene. Men jeg ved ikke, hvordan han opfatter sig selv.

—Jeg er en drømmer, fortæller han.

Det gentager han, da jeg spørger til ordet "Odessa". Odessa er en by ved Sortehavets kyst. Tidligere en sovjetisk flådebase og badeby. Nu en ferieby i Ukraine. Men hvad er egentlig hans forhold til netop den by, hvor jeg ved, han aldrig har været?

—Jeg bliver fascineret af multietnisk samfund. Det er det, der kendetegner en by som New York – at mange kulturer clasher, og noget nyt opstår.

—Da jeg dykkede ned i Balkan-traditionen – og i øvrigt i den jødiske musiktradition – fandt jeg ud af, at der var mange tråde til byen Odessa. Sortehavets byen fremstod som en smeltedigel af kulturer. Jeg læste om sejgere, rumænere og russere; jeg læste til og med om pirater, som levede i katakamter under byen. Så i min bevidsthed var Odessa et vildt sted.

—Jeg forestillede mig, at det var en by, der for et par hundrede år siden var en fest med slangeædere, spåkoner, pirater og musik af alle mulige slags – samlet på ét sted. Og det scenarie var langt fra det Østerbro, hvor jeg voksede op. Eller langt fra den Frederiksberg Alle, der i dag ligger lige rundt om hjørnet. Derfor var og er min forestilling om byen, at den er vild.

—Når du ikke har været der, er det så fordi, du er bange for, at fantasien skal blive ødelagt af virkeligheden?

—Ja. Jeg vil hellere bevare min fantasi intakt. Jeg har igennem de sidste fem-seks år optrådt i cirka 30 forskellige lande på fire kontinenter, men Odessa holder jeg mig fra.

—Din interesse for kulturmøder og -sammenstød, hvor kommer den fra?

—Jeg har altid været interesseret i det, der sker, når ting sættes i relief eller i en ny kontekst. I 1970'erne var der en genre, der hed fusion – og det er godt nok en betegnelse for en bestemt slags musik – men i virkeligheden dækker udtrykket over det, at genrer blandes. Jeg kan godt selv lide at blande genrer og bryde med folks forventning til, hvad eksempelvis jazz er. Jeg har ofte – siden jeg selv begyndte at give koncerter for 15 år siden – oplevet, at folk har haft negative forventninger, når man siger ordet "jazz". Mange opfatter jeg som noget, der ikke er til forstå. Eller som noget, der skal rumme en bestemt form for swing. Derfor har det at være en jazzmusiker som mig, i nogle situationer, været lidt op ad bakke.

—Alt det, jeg har lavet de sidste seks-otte år, er noget andet end det, de fleste forbinder med jazz. Jeg elsker jazz, essensen af det, som jazz er. Improvisationen og skabelsen i nuet. Men jeg er ikke selv en fastholder. Jeg har ikke lyst til at give folk det, de forventer. Og jeg har ikke lyst til at spille

standards. Det kan være, jeg kommer til det, senere. Men her og nu ... nej tak.

—På dit nye album er der ikke desto mindre kompositioner af folk som Charles Mingus, Ornette Coleman og Albert Ayler...?

—Ja, men jeg forsøger at gøre deres musik til min. Jeg vender og drejer deres numre. Mingus lægger jeg for eksempel et afro-beat på. Coleman et disko-beat.

—Der er mange musikere i dag, som spiller standards utrolig godt. Men skulle jeg spille en jazzstandard, ville jeg aldrig spille den, som de gør. I min verden vil det altid være lidt for tilbageskuende. Jeg brænder ikke for at forsøge at genskabe en stil – og jeg ville fremstå som en dårlig kopi af noget, hvis jeg forsøgte at gøre det. Jeg bliver nødt til at sege egne veje.

—Og noget helt andet. Humoren... den er vigtig for mig. Når jeg for eksempel spiller i Odessa og Ibrahim Electric, er den vigtig. Når jeg smider noget disko ind på Colemans komposition, er det jo med et glimt i øjet.

—Kan man godt forene jazz og humor?

—Spike Jones kunne. Ikke at jeg har lyst til at gå i samme retning, men humoren gennemsyner også mange af mine projekter, uanset om det er med Odessa eller Ibrahim Electric. Det er den, der er grundessensen i min approach til musik. Jeg elsker at smide mig selv og min energi ind i musikken. Og det hele er båret af humor og livsglæde.

—Nu er det et live-album, du har lavet med Odessa. Men hvad er forskellen på at lave et live- og et studiealbum?

—Jeg har altid svært ved at gå i et studie med min form for musik. Studiet er et kunstigt set-up, og jeg bliver selv en bedre musiker af at mærke publikum og den energi man får igen fra dem. Den energi jeg for eksempel spiller på med Odessa og Ibrahim Electric er svar på skabe i et studie, mens det er nemmere at skabe musik i studiet med mine mere frie og "in-

tellekтуelle" projekter. Jeg har spillet meget free-jazz overfor et publikum, som ikke rørte sig og intet sagde. Der opdagede jeg, at jeg har brug for kontakten. Det var blandt andet derfor, jeg lavede Ibrahim Electric for omkring ti år siden. Jeg ville have et orkester, hvor jeg kunne dykke mere ned i groovet og samtidig bedre kunne mærke noget pingpong med publikum.

Stefan Pasborg fortæller om en episode under sommerens jazzfestival, hvor en beruset mand rejste sig op fra første række under en udendørs koncert og begyndte at råbe mod scenen.

—Første gang han gjorde det, fik jeg et chok. Men så pilede jeg op imod ham, pegede på ham med stikkerne, hvorefter han råbte tilbage. Sådan gik det, pingpong. Og alle syntes, det var sjovt.

—For mig handler det at spille musik netop om vekselvirkning. Når jeg spiller duo med Carsten Dahl er det ganske vist noget andet. Så er det en mere skrøbelig sag og mere musik til intellektet. Men Ibrahim Electric ... det handler om energi, fysisk udfoldelse og humor.

Stefan Pasborg tænker videre om det med kulturmøderne og -sammenstødene, og hans tanker falder på hans tid som artist-in-residence på Jazzhouse.

—Udfordringen den gang var, at jeg skulle lave otte koncerter over et tema. Jeg skulle ikke bare have nogle gode musikere med mig, jeg skulle også have nogle temaer. Der tog jeg for eksempel udgangspunkt i klassisk musik i projektet FIREBIRDS & OTHER SPECIES, og spillede blandt andet mine arrangementer af Stravinsky og Tchaikovsky med Peter Rosendal, Fredrik Lundin og Jeppe Tuxen. Det var virkelig et genre-cash.

—Blandt de andre projekter jeg havde på Jazzhouse var der en stryger-kvartet featuring Palle Mikkelborg og Jeppe Kjøllberg, mit STAX-tribute-orkester, trio med den italienske

pianist Enrico Pierranzzi, duo med Carsten Dahl og det førnævnte *Free Moby Dick*-projekt.

—Når jeg spiller med Carsten Dahl, tænker jeg ikke i et tilsvarende koncept, men alene i det der foregår i nuet. Han er til gengæld en så fantastisk musiker, at det er muligt at trække på flere musikalske referencer – ragtime, free jazz, avantgarde, Stravinsky. Sammen med ham bliver det hele blandet sammen til et organisk hele, fordi vi improviserer 100 procent. Det er det, der er interessant ved at spille improvisationsmusik, at man forsøger at løfte noget op over det niveau, man kunne nå, hvis alt var aftalt.

—Du vender igen og igen tilbage til Stravinsky. Hvad er det, der tiltrækker dig hos ham?

—Hans musik bliver ved med at overraske mig. Jeg kan blive ved med at høre den og få nye oplevelser ud af den. Der er noget rytmisk i hans musik, noget dybt fascinerende. Den rummer en råhed og nogle dissonanser, der giver musikken karakter.

—Når jeg sidder med mit trommesæt og skal spille en solo-koncert, ved jeg godt, at folk ikke kan høre toner på samme måde, som hvis jeg sad ved et klaver. Men et trommesæt har alligevel så mange ekstra og abstrakte virkemidler, og det er virkelig spændende at skabe tone, klang og melodiske forløb, så det fremstår tydeligt på et instrument, der ellers ikke besidder disse egenskaber. Når man først åbner for den verden, opstår der utallige muligheder for abstrakte klange og dynamiske udspring, som et klaver for eksempel ikke besidder i samme udstrækning. Og det er blandt andet her jeg er inspireret og fascineret af Igor Stravinsky. Han var en mester i at bruge dynamik og i pludseligt at skifte fra noget stærkt og kraftigt til noget smukt og helt svagt. Men jeg er også glad for Scriabin og Nørgaard. Og Bach. I min bevidsthed er der en lige linje mellem Bach og Beatles. Der er det samme organiske flow i McCartneys basgange som i Bachs logik.

—Hører du toner, når du spiller trommer?

—Det gør jeg faktisk. Det fascinerende ved at spille trommer, er, at der er så meget, der forbliver usagt. Det er det, der gør, at det for eksempel er så stor en udfordring at spille en solokoncert på trommer. Når jeg optræder som solist, tænker jeg orkestralt – som styrende jeg et symfoniorkester. Der er ikke langt fra følelsen af at spille en trommesolo, hvor alle fire lemmer er synkroniseret omkring én rytmisk frase, og så dét at have følelsen af at styre et symfoniorkester, der spiller de samme rytmiske fraser.

—Med Odessa X-tra Large spiller vi ofte i sintoni, hvor jeg spiller melodier på trommerne sammen med orkesteret. På *live*-albummet er der for eksempel nummeret *Sharks*. Det er noget af det, jeg godt kan lide ved dét orkester. Når vi spiller det samme, skaber vi jo en bred lyd, som var vi ét bredt, ustoppeligt bæltefy.

—Er du optaget af en bestemt slags lyd?

—Rent instinktivt går jeg i hvert fald ikke efter velklang eller noget smukt. Jeg går nok umiddelbart efter noget rå og halvbeskidt – med den røde tråd, at der skal være en energi, der bærer fremad. Jeg elsker at spille en blød, smuk duo med Carsten Dahl. Jeg er jo også sentimental. Jeg elsker at høre Chopin og Holiday og Mikkelborg. Men når jeg selv skal styre

musikken, foretrækker jeg noget energisk og rå. Det ligger mere naturligt til mig.

—Pasborg's Odessa X-tra Large har så taget en drejning, gennemæssigt. Vi tog udgangspunkt i Balkan-musik, men har drejet musikken over i retningen, hvor vi blander "alt godt fra havet" ind i udtrykket, så længe den overordnede bandlyd bevares. Vi fandt jo ud af, at vi kunne gøre mere med det band. Nu har vi spillet så meget, at vi har fundet en særlig lyd. Odessa-bandet er i den forstand blevet som en legestue, hvor jeg kan lege med numrene, lave dem om og gøre dem til mine.

—Men hvor kommer interessen for Led Zeppelin så fra?

—Som dreng var jeg stor fan af Elvis Presley. Og derfor gik det via The Police til orkestre som Mötley Crüe, Black Sabbath og Led Zeppelin.

—Og hvordan kobler du Led Zeppelin og Stravinsky?

—De står hver – på trods af de store kontraster imellem dem – for en stærk, holdbar og helstøbt musik. Jeg har i det hele taget – som trommeslager – været enormt draget af den rytmiske ukræft. Når jeg hører Gene Krupa spille trommer i Benny Goodmans *Sing-Sing-Sing*, tænker jeg, at det er holdbart, effektivt og stærkt. Det er det samme, jeg hører hos Black Sabbath eller White Stripes eller Led Zeppelin. Det er musik, der har en råhed og styrke, som jeg godt kan lide, og som jeg gerne vil bruge på min egen måde. Råhed og styrke hører jeg også i *Rite of Spring* af Stravinsky, selvom denne musik er meget mere kompleks!

Jeg fortæller Pasborg, at jeg for nogen tid siden harte ham i Skuespilhuset, hvor han spillede sammen med blandt andre Alex Riel og Anisette.

—Hvordan har du det med Savage Rose?

—Som dreng elskede jeg *Byen Vognen* fra DØDENS TRIUMF. Jeg har faktisk lige indspillet nummeret i Alex' og mit projekt: ANOTHER UNIVERSE. Alex og jeg udgiver en plade i begyndelsen af det nye år. Og dér er det nummer også på.

—Hvordan var det at optræde med Anisette?

—Helt fantastisk. Hver gang hun åbnede munden og sang, var det som om, hun sang for sit liv. Sådan var det også i øvelokalet, før vi gik på scenen. Vi andre følte at nu måtte vi sgu tage os sammen!

—Når jeg møder mennesker, som har nået en vis alder og alligevel har formået at bevare intensiteten og nysgerrigheden – det kan være Alex eller Anisette – så gør det mig glad for, at jeg har valgt det liv, jeg har. Jeg kan jo se på dem at musikken er en evig kilde til glæde. Når man oplever det på nærmeste hold, bliver jeg glad, og så bekymrer jeg mig mindre om fremtiden.

Vi rejser os efter et par timer i køkkenet. Jeg siger: "Tak for nu", og så er det mit blik falder på en Elvis Presley-plade i reolen i stuen.

På vej ned ad trappen tænker jeg på de mange navne og genrer, som Stefan Pasborg i løbet af blot et par timer har slynget ud i rummet. Han er i sandhed vidtfavnende. Og synes jeg, troværdig i sin fortælling om sin passion for musik og dens potentielle closes.